



10. להפוך את הלימון ללימוןדה

מתבוננים ובונים

שכבה צעירה

הרציונאל

"אמר רבי אלכסנדר: ההדיוט הזה אם משמש הוא בכלים שבורים גנאי הוא לו, אבל הקב"ה כלי תשמישו שבורים, שנאמר 'קרוב ה' לנשברי לב, הרופא לשבורי לב, ואת דכא ושפל רוח, זבחי אלהים רוח נשברה, לב נשבר'" (ויקרא רבה פרשה ז').

"אין דבר שלם יותר מלב שבור" נאמר בשמו של הרבי מקוצק. כידוע, אחד מהמקורות לקשיים ולסיבוכים נפשיים הוא חוסר היכולת להשלים עם חוסר השלמות של עצמנו. מתוך פיתוחה של מידת הענווה נוכל לסייע לתלמידינו להכיר בנקודות החלשות שלנו ואולי אפילו לגלות כי דווקא בהן צפונות הזדמנויות חדשות ושליחויות עלומות. מתוך קבלה עצמית של מגבלותינו רוכש הילד את היכולת לנהוג בכבוד ובהערכה בזולת כשזה מתגלה לפניו בחסרונותיו.

המטרות

- התלמידים ילמדו להכיר בחסרונותיהם (לצד השמחה בכישוריהם ובכישרונותיהם).
- התלמידים יבינו שעליהם "לחיות בשלוש" ובקבלה עצמית עם דברים שאינם ניתנים לשינוי ואולי אף ימצאו בהם תועלת.
- התלמידים ישאפו לנהוג בכבוד גם באנשים בעלי חסרונות ומוגבלויות.

מבנה השיעור

- פתיחה: תחרות הפנים ה"לא חמוצות" (מליאה)
- שלב א': "הכד השבור" סיפור \ צפייה במצגת (מליאה)
- שלב ב': משימת חשיבה יצירתית (קבוצות)
- שלב ג': מפורסמים בעלי מומים (מליאה)
- סיכום: לעשות מהלימון לימוןדה (קבוצות)

ההכנות הנדרשות

- יש להביא סכין לחיתוך הלימון ולבקש מהתלמידים להביא לימונים, מסחטות וסוכר.
- יש לצלם לימון "אישי" (נספח 1) כמספר התלמידים.
- יש לצלם את הסיפור "מעשה בשני כדים" (נספח 2). אפשר גם להשתמש במצגת המופיעה בכתובת <http://www.slides.co.il/zoom.php?id=3910&tab=tab2>
- יש להכין מלאי של חפצים שבורים או לצלם את הכרטיסים המתאימים (נספח 3).
- יש לצלם את כרטיסי הדמויות + מידע למורה (נספחים 4א' + 4ב').

מהלך השיעור



שנה ג' אהבה,
ענווה ושליחות בשילוב שיתוף והשתתפות ומעורבות חברתית





פתיחה : תחרות הפנים הלא חמוצות (מליאה)

- נזמין שלושה תלמידים ונבקש מהם לעצום עיניים. נסביר להם שאנו עומדים לטפס לתוך הפה שלהם טיפות לימון ועליהם להשתדל להימנע מלהחמיץ פנים. המנצח הוא מי שמצליח לשמור הכי טוב על פנים "לא חמוצות". כמובן שאפשר לבצע עוד סבבים לפי שיקול דעת המורה.
- נשאל את התלמידים : מתי אנו "מחמיצים פנים"? (ת : בעת כעס, אכזבה, עצב, חוסר רצון וכו')
- נזכיר לילדים כי לכל אחד מאיתנו יש לפעמים "לימון" משלו. דברים שהוא אינו מרוצה מהם או שהיה רוצה לשנות - במראה, בתכונות, בסביבה וכו'. נבקש מהתלמידים לחשוב על דוגמה מסוימת ל"לימון" שלהם ולכתוב אותה בכרטיס הלימון (נספח 1) שנחלק להם.

שלב א' : "הכד השבור" – סיפור / צפייה במצגת (מליאה)

- נדגיש בפני הילדים כי כאשר אנו מבחינים בדברים שבהם עלינו להתקדם ולהשתפר כגון מידות לא טובות, משימות שלא ביצענו או התנהגות שלילית, אנו מחויבים להתאמץ ולהתמיד כדי לשנותם. אולם יש דברים שאין אנו יכולים לשנות וגם אז עלינו לשמוח בחלקנו ולקבל את המצב באהבה ובענווה מתוך אמונה בה', ואולי אפילו למצוא בחולשה נקודות טובות כפי שנדגים בעזרת הסיפור הבא : "מעשה בשני כדים" (נספח 2).
- נספר את הסיפור (אפשר לחלק אותו לתלמידים), או נצפה במצגת (מומלץ לצפות בה מראש כדי לבדוק אם גרסה זו מתאימה לכיתה).

שלב ב' : חשיבה יצירתית (קבוצות)

- נסביר לתלמידים כי עכשיו נתנסה גם אנחנו בהפיכת "הכד השבור" לכד שימושי בעל ערך מיוחד.
- נחלק את הכיתה לקבוצות.
- כל קבוצה מקבלת כרטיס עם ציור של חפץ שבור (נספח 3). מומלץ להביא לכיתה חפצים ממשיים.
- התלמידים מנסים להציע רעיונות לשימוש מחודש בחפץ.
- אפשר לערוך סבב ולבצע החלפה בין הקבוצות או לתת לכל קבוצה מספר פריטים.
- כל קבוצה מציגה את הרעיונות שלה.

שלב ג' : מפורסמים בעלי מומים (מליאה)

- נספר לתלמידים שבמהלך הדורות היו בעם ישראל אנשים בעלי מומים שדווקא הצליחו להתקדם, להוביל ולהביא ברכה למרות הקשיים שלהם ואולי דווקא בגללם.
- נתלה על הלוח את כרטיסי הדמויות (נספח 4), ונזמין בכל פעם ילד אחר לבחור כרטיס. התלמידים ינסו לנחש מי הדמות או למי הכרטיס מרמז. אפשר גם לרשום תרמילון על הלוח כדי לסייע להם.
- נספר בקצרה על הדמות ונעודד את הילדים להתייחס לנקודות הבאות :
o מידע נוסף על הדמות.





- 0 מה לדעתכם הדמות הרגישה וחשבה? עם אילו קשיים היא התמודדה?
- 0 מה עזר לה להתגבר ולהתקדם?
- 0 האם ייתכן שהחיסרון שלה הפך דווקא ליתרון?
- 0 איך אתם חושבים שהתייחסו אליה בשלבים שונים של חייה?
- 0 מה אנו יכולים ללמוד מכך על החסרונות והמגבלות של הזולת?

הדמויות:

משה רבנו - בתנ"ך מסופר שמשה רבנו היה גדול הנביאים שקמו לישראל, גואלם של ישראל ממצרים, ומנהיגם ושופטם בעת לכתם במדבר לארץ ישראל. הוא היה מוסר התורה במעמד הר סיני, וממכונניה העיקריים של הדת היהודית. הרמב"ם, בעקבות חז"ל, קובע "שאין הנבואה שורה אלא על חכם, גיבור, עשיר וענו", ואומר שהאב-טיפוס לכך הוא משה.

אומץ הלב והגבורה הנפשית הם מהמאפיינים הבולטים של משה. הוא מציל את העברי מיד הנוגש המצרי, מציל את בנות יתרו מיד הרועים, ואחר כך מתייצב כמעט לבדו וללא מורא לפני פרעה, המלך הגדול של מצרים, וגורם לו לשחרר את עם ישראל מעבדות.

עוד מאפיין בולט הוא תכונת הענווה: "וְהָאִישׁ מִשָּׁה, עָנֹו מְאֹד - מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה". בתחילה משה מסרב לקבל את השליחות, וכאשר הוא מנהיג בפועל, בכל פעם שמחלוקת מנהיגותית מתעוררת בעם, כגון מרד קורח ועדתו, הוא נופל בתפילה לפני ה' או פורש לאוהל, ולא מנסה לכפות את דעתו בכוח.

בנוסף לכך, מתואר משה דווקא ככבד-פה: "כבד פה וכבד לשון אנכי", "ואני ערל שפתיים", ולכן אהרן אחיו ממונה להיות דוברו - "ואהרן אחיך יהיה נביאך". היו שפירשו פסוקים אלו כקשיי דיבור וגמגום והיו שפירשו זאת כקשיים בתחום הרטוריקה או אי שליטה מספקת בשפה המצרית. המפתיע הוא שבהמשך חייו מתגלה משה כנואם מחונן. על פי המדרש, אפשר ליישב סתירה זו בשני אופנים. אם הבעיה הייתה רפואית אז משה נרפא ממנה במעמד הר סיני. ואם הבעיה הייתה רטורית, הפתרון הוא ממה שנאמר במדרש: "התורה מרפא ללשון". כשהכוונה באופן מטאפורי היא ללימוד התורה. (לפי ויקיפדיה)

רב יוסף - רב יוסף בר חייא היה אמורא בבלי בן הדור השלישי. היה תלמידו של רב יהודה בר יחזקאל, רבו של אביי, ובר פלוגתא של רבה בר נחמני – ראש ישיבת פומבדיתא. כשנפטר רבו, רב יהודה בר יחזקאל, היה רב יוסף המועמד המוביל להחליפו בתפקיד ראש ישיבת פומבדיתא משום שהצטיין בבקאות (בניגוד לרבה, שהצטיין דווקא בפלפול). רב יוסף לא הסכים לקבל את התפקיד, ולכן מונה רבה, שהיה באותו זמן בן 18 שנה, ועמד בראשות הישיבה עד מותו, בגיל 40. לאחר מכן הסכים רב יוסף להתמנות לראש הישיבה, ובתפקיד זה הוא כיהן במשך שנתיים עד מותו.

כאמור, הצטיין רב יוסף בבקאות הרבה. למרות עיוורונו היה ידוע כבקיא גדול בתורה שבכתב וידע פסוקים רבים בעל-פה. גם בתורה שבעל פה היה בקיא גדול, ובשל כך היה מכונה "סיני". באופן טרגי לקה רב יוסף במחלה שגרמה לו לשכוח את תלמודו, ותלמידו המובהק, אביי, סייע בידו לשחזר את התורה שלמד. (לפי ויקיפדיה)





יוסף טרומפלדור - יוסף טרומפלדור נולד בא' בטבת תרמ"א בפיאטוגורסק שבצפון קווקז. ביתו שהיה מרוחק ממרכזים יהודיים ומהווי יהודי נוהל כבית רוסי לכל דבר ועניין. אביו היה חייל משוחרר שניהל את ביתו במתכונת צבאית, וממנו ירש יוסף את הדייקנות ואת המשמעת העצמית. כשסיים יוסף את בית הספר העירוני ולא התקבל לאף בית ספר בגלל יהדותו, תהה: האומנם היינו פעם עם והייתה לנו מדינה?"

בהשפעת אביו התגייס לצבא הרוסי במלחמת רוסיה-יפן ואף זכה באות הצטיינות - אך לא חסרו גם עלבונות - באחת ההזדמנויות אמר מפקד היחידה: "בטוח אני שאין בינינו בוגד, שהלא אין בינינו יהודים". "אני יהודי!" הכריז יוסף, "וגם אינני בוגד!", הוסיף. בעת שירותו נפצע וידו נקטעה, והוא שוחרר מהצבא.

עוד משחר נעוריו הושפע מחסידיו של הסופר הרוסי לב טולסטוי שגרו בסמוך לביתו וניהלו חיים משותפים בחווה שיתופית. רעיון החיים השיתופיים קנה מקום בלבו והדבר השפיע על גישתו הציונית בנוגע לזהות היהודית. הוא האמין שהדרך היחידה היא דרך הציונות: עליה לארץ והקמת יישובים חקלאיים שיתופיים בארץ.

הוא החל לרכז סביבו חבורת ציונים שחשבו כמותו ועודדו לעלות ארצה: "שם נחיה בשקט ובשמחה". בשנת 1902 עלה לארץ, החל לעבוד בקבוצת דגניה, וגם השתתף בהגנת היישובים בגליל התחתון.

התנאים בארץ היו קשים, אך יוסף לא היה איש פשרות. הוא לא ויתר - הוא החל לפעול להקמת גדוד מתנדבים, גדוד "נהגי הפרדות", כדי לעזור לבריטים למגר את הטורקים ששלטו באותה עת בארץ. כשפורק הגדוד נסע לאנגליה לעזור לזאב ז'בוטינסקי להקים גדוד יהודי חדש - הוא גם פעל להקמת יחידות יהודיות להגנה על יישובי הארץ. מספרים שכשנסע בשנת 1913 לרוסיה, שמע טרומפלדור את ההיסטוריון דובנוב מדבר על תקופת הבית השני וטוען שלא היה טעם לצאת למלחמה נגד הרומאים כי לא היה סיכוי לנצחם. טרומפלדור התנגד לדעה זו ואמר כי "גאוה לאומית חייבת תמיד להיות ותמיד תהא".

כשהגיעה השמועה שערבים מתקיפים את תל-חי, חשו יוסף וחבריו למקום, ואף הצליחו לחדור פנימה. המקום היה מוקף בכנופיות של ערבים שירו ללא הרף - יוסף נפצע אנושות והוא ושבעה מחבריו נהרגו בקרב. הקרב התרחש בי"א באדר שנת תר"פ. (לפי האינציקלופדיה העברית)

אביחי שלי - "אני שמח שהצלחתי לעשות זאת. הגעתי לכך בכוחות עצמי", אמר בהתרגשות אביחי שלי (18), נער חירש-עיוור משיבת בית יהודה בכפר מימון, שזכה יחד עם מאיר בן אדמון (17.5) משיבת בני עקיבא בבאר שבע בתואר חתן התנ"ך העולמי. כל אחד מהם קיבל 99 נקודות מתוך 100 הנקודות האפשריות בחידון.

החידון נערך בתיאטרון ירושלים במעמד ראש הממשלה אריאל שרון.

אביחי שלי נולד בריא, אך בגיל שנתיים איבד את השמיעה כתוצאה ממחלה. הרופאים אמרו להוריו שלא יוכל לדבר, ועד גיל 4 חשבו שהוא אכן אילם. התברר שהוא לא אילם אך עם השנים הוא החל לאבד גם את ראייתו, וכיום הוא מבחין רק בין חושך לאור בעין אחת. למרות זאת, הוא למד בבתי ספר רגילים ובעוד כחצי שנה הוא אמור להתגייס לחיל המודיעין בצה"ל. את התנ"ך קורא שלי בכתב ברייל וכך גם הוצגו לו השאלות בחידון.





בעבר נשר שלי בשלבים המוקדמים בחידוני התנ"ך הארציים. לפני כחודשיים זכה יחד עם בן אדמון גם בתואר חתני התנ"ך הארציים של ישראל.

לאחר שהוכתר על ידי ראש הממשלה אריאל שרון, ביקש שלי להודות להוריו יששכר ועירית. "הם לא חסכו ממני כלום עד היום והם אלה שניצחו", אמר. שלי לא רק אוהב תנ"ך, אלא גם ספורט, מחשבים ומתמטיקה. לשלי ארבע אחיות, לפני מספר שנים נהרגה אחותו הגדולה בתאונת דרכים ואחריה אימצו הוריו בת נוספת. (פורסם באתר Y NET)

"לא רואה בעיניים" - סרט על אביחי שלי אפשר למצוא בקישור הבא - מומלץ לבדוק התאמה לכיתתכם.

<http://www.inn.co.il/TV/Cat.ashx/11>

סיכום: לעשות מהלימון לימודה (מליאה)

- המורה יסכם את מהלך השיעור ויציע לתלמידים לחשוב כיצד אפשר להשתמש גם בלימון שלהם כיתרון. התלמידים מוזמנים לספר את הרעיונות שלהם ולהציע רעיונות לחברים.
- המורה יזכיר שגם מלימון אפשר להכין לימודה ויזמין את הילדים להכין בקבוצות את המשקה. אפשר גם לחלק את הלימודה הטעימה לצוות בית הספר בליווי הסבר מתאים של התלמידים.

הצעה להעשרה:

אפשר להזמין לכיתה אדם המתמודד עם מוגבלות כדי לספר את סיפורו.



נספח 1: הלימון שלי



דְּבָרִים שְׂאֵינֶנִּי

מְרַצָּה מְהֵרָה:



דְּבָרִים שְׂאֵינֶנִּי

מְרַצָּה מְהֵרָה:



דְּבָרִים שְׂאֵינֶנִּי

מְרַצָּה מְהֵרָה:



דְּבָרִים שְׂאֵינֶנִּי

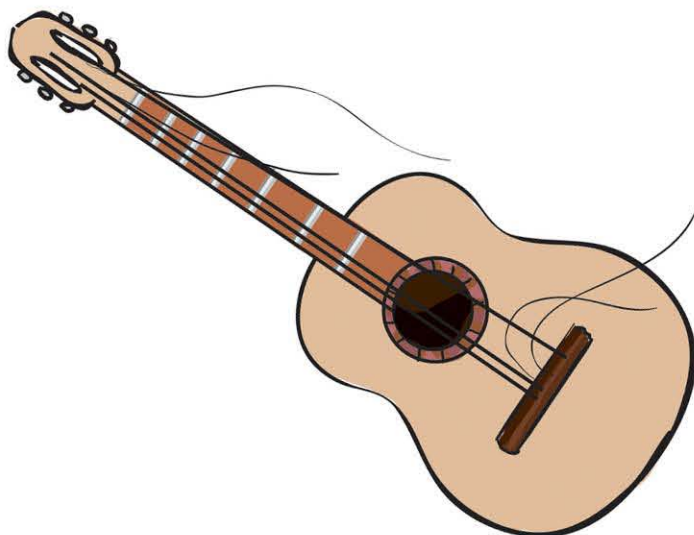
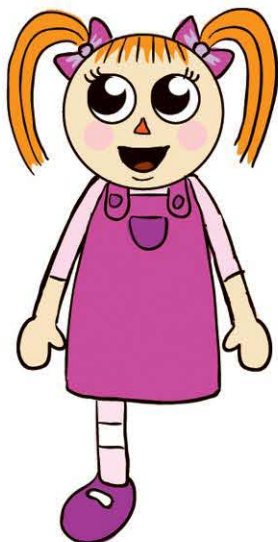
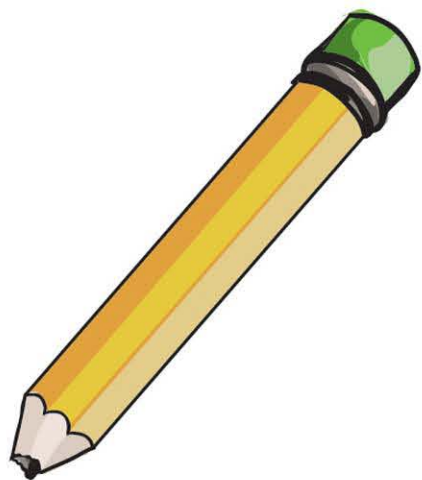
מְרַצָּה מְהֵרָה:



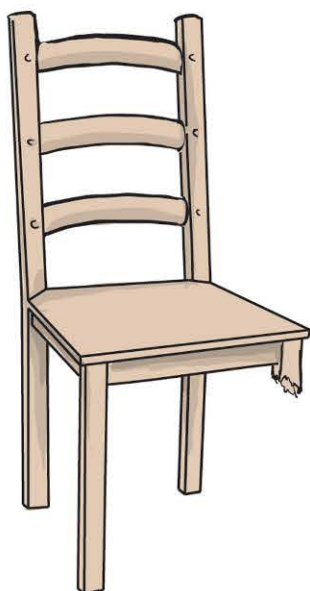
מעשה באשה זקנה שגרה במעלה ההר,
יום יום היתה היא יורדת מטה מטה בדרך הארצה המובילה אל הנגר.
על צוארה תלתה מקל שמשני צדדיו השתלשלו כדים גדולים,
שאותם מלאה במי הנגר וכך אל ביתה הם היו מובלים.
אלא – שלאחד הכדים היה סדק שממנו טפטפו המים לארץ כל הדרך,
ועד ששבו הביתה היתה נשארת בו רק מחצית הכמות - וגם זה רק בערך.
הכד השני-שהיה שלם וחזק התגאה ושמח ביכולתו,
ואלו הכד הסדוק כל כך התביש בחסר-שלמותו.
יום אחד פנה הכד הסדוק ובקול שבור אל האשה הזקנה אמר,
"אני כה מתביש כי בגללי נאבדים כה רבים ממימי הנגר".
אך האשה פנתה אליו בחינוך ואמרה:
"האם הבחנת בפרחים הפורחים בצד השביל שלך כל הדרך חזרה?
דע לך שבכוונה זרעתי אותם דווקא שם,
כי ידעתי שהמים שיטפטפו ממך ישקו אותם.
אלו הפרחים-שמהם אני קוטפת ומקשטת את הבית לכבוד שבתות,
חגים ואורחים אהובים,
והרי בלעדך הם כלל לא היו מלבליים".



נספח 3: חפצים שבורים



נספח 3: חפצים שבורים - המשך



משה רבנו



אביחי שלי



יוסף טרומפלדור



רב יוסף

